

รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

เรื่อง

การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะของเด็กระดับปฐมวัย 2

ผู้วิจัย

นางสาวอโนทัย เพชรดำ

รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

รายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 2

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ศูนย์สงขลา)

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดีตลอดมาผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณบิดามารดาและบุคลากรภายในครอบครัวของผู้วิจัยที่ช่วยเหลือ และเพื่อนครูที่เป็นกำลังใจให้เสมอมาจนงานผู้วิจัยสำเร็จลุล่วง

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่กรุณาคุณค่ายิ่ง

นางสาวโนทัย เพชรดำ

ชื่อเรื่อง	การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะของเด็กระดับปฐมวัย 2
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวอินทัย เพชรดำ
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ณรงค์ศักดิ์ ชัยสวัสดิ์
ปีที่ทำวิจัย	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะของเด็กระดับปฐมวัย 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ที่สามารถทำให้เด็กเกิดผลลัพธ์ การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ การเรียนการสอน 2.ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี เด็กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าศิลปะเป็นเครื่องมือการเรียนการสอน อย่างหนึ่งที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ระดับ ปฐมวัยศึกษาได้ โดยกิจกรรมเป็นสิ่งกระตุ้น ให้เด็กได้ใช้สมองทั้งซีกซ้ายซีกขวา ในการเรียนรู้อย่างสมดุล ซึ่งเด็กมีความสนุกสนาน

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ.....	(1)
บทคัดย่อ.....	(2)
สารบัญ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(5)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์.....	1
ขอบเขตการวิจัย.....	2
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
การเรียนรู้ทางศิลปะของเด็ก.....	3
ศิลปะ.....	4
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ.....	17
ประชากรใช้ในการทำวิจัย	17
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	17
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	17
การเก็บรวบรวมข้อมูล	18
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	18
บทที่ 4 ผลการดำเนินการวิจัยหรือผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย.....	20
บรรณานุกรม.....	21

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก.....22

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ รูปภาพการทำกิจกรรม

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนจากแบบบันทึกพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ โดยกิจกรรมศิลปะ.....	8
---	---

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เน้น การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัย 6 ขวบแรก ให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จัดสำหรับเด็ก เพื่อพัฒนาให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จะแตกต่างกันไป เด็ก 2 ขวบ แรกจะเริ่มคิดจินตนาการ 2 - 4 ขวบ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแปลกใหม่ ชอบเสาะแสวงหาความรู้อย่างอิสระแต่ไม่ดีเท่าผู้ใหญ่ โดยธรรมชาติเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ แต่บรรยากาศที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญ ในการเสริมสร้างให้ความคิดสร้างสรรค์พัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมศิลปะการวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็ก แสดงความสามารถในทางสร้างสรรค์ได้อย่างดี ความคิดสร้างสรรค์เป็น ความคิดที่ควรได้รับการพัฒนาและถือเป็นเป้าหมายหลักของพ่อแม่ ครูและผู้ใกล้ชิดต้อง สนับสนุน ให้เกิดขึ้นกับเด็ก (อารี พันธมณี 2540 : 70-71)

กิจกรรมศิลปะ ไม่เพียงแต่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ศิลปะมีความหมายเด็กต่อเด็กมากเพราะศิลปะเป็นช่องทางการสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก ของเด็กแทนการสื่อสารด้วยภาษาจริง เพราะวุฒิภาวะทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีข้อจำกัด ซึ่งการแสดงออกในทางของเด็กปฐมวัยจะสื่อความหมาย 3 ประการ คือ 1) ความรู้ที่เด็กมี 2) สุนทรีย์ในศิลปะของเด็ก และ 3) ลักษณะส่วนบุคคลของเด็กที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ที่เด็กมีสิ่งเหล่านี้ เด็กจะสื่อออกมาด้วยภาษาศิลปะ (Wright , 1994 : 189)

การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ที่ครูสามารถใช้เป็นแนวทาง ของการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ให้กับเด็กได้ทั้งที่ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และพัฒนาด้านปัญญา ด้านองค์ความรู้ และทักษะพื้นฐาน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาที่เป็นทักษะที่จำเป็นให้กับเด็กปฐมวัยโดยการซึมซับการเรียนรู้ ผ่านทางการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ อย่างมีความสุข และจากรูปแบบนี้สามารถนำไปเป็นพื้นฐาน ของการพัฒนากิจกรรมการเรียน การสอนอื่นๆให้กว้างขวาง และมีความหมายต่อเด็กใน การเรียนรู้แทนการสอน อ่าน คิด เขียนได้ หรือบรรณาการให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนแบบอื่น ทำให้เกิดความหลากหลายในการเรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ที่สามารถทำให้เด็กเกิดผลลัพธ์ การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ การเรียนการสอน
2. ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี เด็กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เด็กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา จำนวน 12 คน
2. ตัวแปร
ตัวแปรต้น กิจกรรมศิลปะ
ตัวแปรตาม การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้
3. การวิจัยนี้ดำเนินการในกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กระดับปฐมวัย 3 ตามแผนการจัดกิจกรรม

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กระดับปฐมวัย 2 ที่มีอายุ 3-4 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

ศิลปะ หมายถึง ศิลปะที่แสดงออกให้ปรากฏเป็นผลงานที่รับรู้ได้ โดยเริ่มจากการรับรู้โลกภายนอกผ่านการเสนอความรู้สึกนึกคิด และแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สี ดิน ไม้

การพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการปรับปรุงการเรียนรู้ ให้ดีขึ้นปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม เป็นความสามารถทางสมองในการคิดหลายทิศทางจนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้และปฏิบัติจริง
2. ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และถ่ายทอดจินตนาการ
3. ผู้เรียนพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา
4. ผู้เรียนสามารถพัฒนาทางด้านภาษาในการฟัง-พูดถ่ายทอดเรื่องราวที่แสดงออกมีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. ผู้เรียนสามารถพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และพัฒนาด้านปัญญา

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องทางการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ขอเสนอหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

2.1. การเรียนรู้ทางศิลปะของเด็ก

2.2. ศิลปะ

2.2.1 ศิลปะคือธรรมชาติของเด็ก

2.2.2. การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

2.2.3. ศิลปะและการพัฒนาพฤติกรรม

2.1. การเรียนรู้ศิลปะของเด็ก

2.1.1. ขอบข่ายของศิลปะเด็ก

ศิลปะเด็ก ในที่นี้หมายถึงศิลปะที่มองเห็นได้ หรือที่เรียกกันว่า *ทัศนศิลป์* (Visual Art) ทัศนศิลป์ในที่นี้คือ *ศิลปะสองมิติและศิลปะสามมิติ* ศิลปะสองมิติคือ งานศิลปะบนพื้นราบที่สามารถวัดความกว้างและความยาวได้ เช่น ภาพวาด ภาพเขียน ภาพกระดาษปะติ ฯลฯ ส่วนศิลปะสามมิติคือ ศิลปะที่ปรากฏรูปทรงให้สามารถลูบคลำหรือวัดได้ทั้งความกว้าง ยาว และ หนา เช่น รูปปั้น รูปแกะสลัก รูปโครงสร้าง ฯลฯ

ศิลปศึกษาหรือศิลปะเด็กในโรงเรียนปัจจุบัน มีความหมายกว้างกว่า *วิชาวาดเขียน* สมัยก่อน กว้างกว่าแนวคิดในการสอบ วิธีสอบ และการจัดกิจกรรมให้เด็กฝึกปฏิบัติ เพราะวิชาวาดเขียนแต่เดิม เป็นวิชาที่มุ่งให้แต่เด็ก วาดเขียนและระบายสี ซึ่งการวาดเขียนและ ระบายสีเป็นส่วนหนึ่งใน *วิชาศิลปศึกษา* เท่านั้น วิชาศิลปศึกษามีกิจกรรมมากมายหลายอย่าง เช่น พิมพ์ภาพ เขียนภาพ ออกแบบ ตัดกระดาษปะติ ทำรูปแขวน ปั้นดิน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมให้เด็กฝึกปฏิบัติ ไม่ใช่การฝึกฝนทางการช่างที่จะเน้นเป้าหมายทางทักษะ ให้เด็กมีสภาพเป็นช่างฝีมือ เพื่อจะนำผลงานศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยตราแต่การจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นเพียงวิถีทางที่จะสะท้อนผลไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยเพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคม โดยเน้นในลักษณะนิสัยที่ให้เป็น แก้ปัญหาเป็น และคิดเป็น

ในปัจจุบันนี้ ความหมายของศิลปะได้ขยายกว้างขึ้นมากกว่าลักษณะงานฝีมือศิลปะ ก็นถึงความถึงความพยายามอันเกิดจากจิตสำนึกของคนเรา ในอันที่จะสร้างสรรค์ สี รูปทรง เส้น เสียง สีสภาพ การเคลื่อนไหว และปรากฏการณ์อื่น ๆ แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ของเรา

เด็กเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงในสังคม ศิลปะเปลี่ยนแปลงไปตามท่าทีของศิลปะในสังคมด้วย จริงอยู่เด็กเป็นส่วนหนึ่งของผู้คนมากมาย ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคม แต่ถ้าเราสังเกตให้ดีก็จะพบว่า โลกของเด็กมีแบบฉบับเฉพาะวัยของเขา ซึ่งแตกต่างไปจากโลกของผู้ใหญ่ แม้ว่าจะไม่ต่างกันโดยสิ้นเชิงแต่ก็มองเห็นได้ชัดเจน โลกของเด็กมีแบบแผนทางการคิด การเรียนรู้ การเล่นเป็น

ของเด็กเอง ศิลปะเด็กก็เช่นกัน แม้ศิลปะเด็กจะเป็นผลกระหมบมาจากสังคมของผู้ใหญ่ แต่การรับรู้ การแสดงออก และการสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็ก ก็ต่างไปจากศิลปะของผู้ใหญ่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัจจุบันนี้ เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า ศิลปะของเด็กนั้น เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ผู้ใหญ่ จะพึงเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของเด็กได้ ศิลปะเด็กเป็นเสมือนการสื่อสารที่มองเห็นได้ เพราะศิลปะของเขาย่อมเป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดโดยตรง เช่น เมื่อเด็กเขียนภาพเกี่ยวกับชุมชนนั้น อาจะหมายความว่ารวมถึงประสบการณ์ของเด็กที่มีต่อชุมชน ความรู้สึกนึกคิดต่อชุมชนหรือความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ในชุมชน ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะรวมกันก็ได้

2.2. ศิลปะ

2.2.1 ศิลปะคือธรรมชาติของเด็ก

ขณะที่เด็กเติบโตขึ้นนั้น ในช่วงแรกเกิด เมื่อเด็กเริ่มสามารถมองเห็นได้ไกล และชัดเจนขึ้น เขาเริ่มอยากรู้อยากเห็น และปรารถนาความรักความอบอุ่นไปพร้อมกัน เด็กต้องการให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด อุ้มเขาแนบไว้กับอก และพาไปพบสิ่งโน้นสิ่งนี้รอบ ๆ บ้าน และจะเริ่มจดจำเสียงและ ใบหน้าผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเขา ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือใครอื่น และพร้อมกันนั้นเด็กจะเริ่มมี ปฏิกริยาตอบสนองจะด้วยการ ยิ้ม หัวเราะ หรืออ้อแอ้ร้องไห้ให้อุ้ม นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงออกลักษณะหนึ่งของเด็ก

เมื่อเด็กเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้ก่อนที่จะพูดได้ นับเป็นการเริ่มต้นการพัฒนาการทางภาษาพูด การออกเสียงหรือพูดของเด็ก เป็นการแสดงออกทางธรรมชาติ ที่เริ่มจากเสียงที่ฟังไม่ได้ศัพท์ เสียงที่ยังไม่เป็นคำพูด และไม่สามารถสื่อสารเป็นคำใด ๆ ได้ พัฒนาไปสู่คำพูดที่ง่าย ๆ จากคำเดียว เป็นสองคำ และสามคำจนพูดเป็นประโยค แม้จะพูดเป็นประโยคได้แล้ว บางคำก็อาจจะพูดไม่ถูกต้องชัดเจน ซึ่งก็จะต้องมีการพัฒนาความถูกต้องชัดเจนไปพร้อมกันด้วย

นอกจากแสดงออกทางภาษาพูดแล้ว เด็กยังแสดงออกทางด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกันโดยอย่างยิ่งเฉพาะการเล่น จนบางคนถึงกับกล่าวว่า การเล่นคือชีวิตของเด็ก การแสดงออกทางด้านต่าง ๆ จะสัมพันธ์ไปกับการรับรู้และเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมรอบตัว และรับรู้จากโทรทัศน์ ก็ชอบที่จะพูดคุยเล่น หรือทำท่าทางเลียนแบบตามภาพยนตร์ เป็นต้น เมื่อเด็กได้แสดงออกไปแล้ว ผลจากการแสดงออกก็จะมีผลกระหมบมาสู่ พฤติกรรมครั้งต่อไป และเกิดการพัฒนาการต่อไปอีกเป็นลูกโซ่ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กก็คือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

การแสดงออกอีกด้านหนึ่งของเด็ก ซึ่งมักจะถูกละเลยในสายตาของผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป คือการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะนี้ มีคุณค่าต่อการพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก ไม่น้อยไปกว่าการแสดงออกทางด้านอื่น ๆ เลย การแสดงออกทางศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก ในอันที่จะช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพหรือพลังในตัวเด็ก ซึ่งพลังนั้นจะเป็นผลไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติในทุก ๆ ด้าน ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาการของเด็กไม่น้อยไปกว่าการพูดหรือเล่น เพราะการแสดงออกทางศิลปะจะเริ่มต้นด้วยการรับรู้ ทางสภาพแวดล้อม เกิดความคิด คำนิ้งและแสดงออกมาด้วยความสามารถ ทั้งการใช้ความรู้สึกนึกคิด และความสามารถในปฏิบัติงานด้วยมือ

เมื่อศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งในการแสดงออกและมีคุณค่าไปสู่การพัฒนาการในทุกด้าน การแสดงออกทางศิลปะในวัยเด็ก จึงเป็นการแสดงออกที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นไปตามธรรมชาติ การขัดขวางหรือขาดการสนับสนุนต่อพฤติกรรมทางด้านนี้ จึงเท่ากับเป็นการขัดขวางการพัฒนาการทางธรรมชาติด้วยนั่นเอง การยับยั้งการแสดงออกทางศิลปะ ก็เหมือนกับการยับยั้งการแสดงออกทางการเล่นของเด็ก ซึ่งอาจจะเป็นผลเสียไปสู่พัฒนาทางการสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กด้วย

เมื่อเด็กจะเขียนภาพซักหนึ่งภาพนั้น เขาจะเริ่มตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รู้จักเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความพึงพอใจของเขาเอง และคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นภาพตามความคิดคำนึงหรือจินตนาการ สร้างเป็นภาพแทนสิ่งแวดล้อมและความต้องการส่วนตัว ขณะที่เขียนภาพอยู่นั้นเด็กจะมีความสุขกับการสร้างจินตนาการให้ปรากฏเป็นรูปร่างขึ้นมา มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน กับโลกส่วนตัวที่ชื่นชอบ และได้ลงมือลงแรงทำงานเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี พร้อมทั้งฝึกฝนการทำงานของสายตามือสัมผัสกับมือ ความคิด อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กไปพร้อมกัน

2.2.2. การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

2.2.2.1. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงความเติบโต

การแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเขียนภาพ จะเริ่มต้นด้วยการขีดเขียนเส้นอย่างวุ่นวาย และค่อย ๆ พัฒนาควคุมเส้นสายให้เป็นระเบียบขึ้นเรื่อย ๆ จากนั้นการเคลื่อนไหวของเส้นจะเป็นไปอย่างช้า ๆ กัน อันเป็นการเริ่มต้นท่าทีของการออกแบบรูปทรงให้ปรากฏขึ้นและในวัยที่เติบโตขึ้นอีก ภาพเขียนของเด็กก็จะ พัฒนาจากลักษณะการออกแบบนั้นไปสู่รูปทรงที่เลียนแบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงออกทางศิลปะเช่นนี้ นับว่าเป็นที่สนใจของนักจิตวิทยา และนักการศึกษามาก เพราะรูปแบบการเปลี่ยนแปลงนั้นย่อม เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงหรือการเติบโตของเด็กทางด้านร่างกาย การรับรู้ จิตใจ และการแสดงออก การที่ได้ศึกษาและเข้าใจการเติบโตในระดับต่าง ๆ ของเด็กนั้น ย่อมมีคุณค่าต่อความเข้าใจ และการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยหรือวุฒิภาวะของเด็กต่อไปได้อย่างดียิ่ง

การที่ได้ติดตามหรือศึกษาการเติบโตของเด็กประกอบกับการแสดงออกทางศิลปะ นอกจากจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของเด็กในแต่ละช่วงตอนแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาการ ที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ หรือพบข้อบกพร่องขึ้นในทางใดทางหนึ่งอีกด้วย เช่น เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ นั้น การแสดงออกทางศิลปะก็ควรที่จะพัฒนาตามไปด้วย แต่ถ้าศิลปะไม่ได้พัฒนาไปตามวุฒิภาวะ ก็อาจจะแสดงว่าได้เกิดข้อบกพร่องขึ้นแล้วทั้งทางสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิด และการปฏิบัติงาน

2.2.2.2. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงการแสดงออกเฉพาะตัว

เมื่อเด็กหลาย ๆ คนมองทิวทัศน์เบื้องหน้านั้น แต่ละคนจะรับรู้หรือมีความรู้สึกตอบรับสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป เด็กบางคนสนใจกลิ่นของท้องทะเลเบื้องหน้าเป็นพิเศษ เด็กบางคนสนใจหาดทราย เด็กบางคนสนใจท้องฟ้าและทิวเขา และเด็กบางคนสนใจโขดหิน เป็นต้น และเมื่อภาพท้องทะเล ถูกนำมาเป็นสื่อกลางในการทำงานศิลปะของเด็ก เด็กอาจจะนำความรู้สึกนึกคิด หรือความรู้ของตน ที่มีต่อทิวทัศน์มาผสมผสานไปกับการรับรู้ที่แตกต่างกันนั้นด้วย เด็กอาจจะนึกถึงความ

สนุกสนาน ความสบาย นิทานบางเรื่องเกี่ยวกับทะเล ปลาที่ได้จากทะเล ผลงานทางศิลปะจะได้รับ การผสมผสานจากประสบการณ์ที่พบเห็นกับความรู้สึกนึกคิดไว้ด้วยกัน และเมื่อการทำงานศิลปะต้อง ผ่านวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ไปด้วย ผลงานศิลปะของเด็กแต่ละคนก็ยิ่งจะสะท้อนออกมาใน ลักษณะเฉพาะตัว หรือสะท้อนบุคลิกภาพของเขาไว้อย่างเด่นชัด

แต่ในอีกด้านหนึ่งถ้าการจัดกิจกรรมให้เด็กเริ่มต้นด้วยกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนที่ผู้ใหญ่ ต้องการ บุคลิกภาพเฉพาะตัวของเด็กที่ควรจะมีจะปรากฏขึ้นก็จะถูกทำลายหรือสูญหายไป

กรณีที่เด็กได้เสนอความรู้สึกนึกคิด และความสามารถเฉพาะตนออกผ่านงานศิลปะ ออกมานั้น ย่อมเป็นการรับประกันว่าเป็นการกระทำอันสำคัญที่จะลดความซับซ้อนใจทางด้านต่าง ๆ ของเด็กลง บทเรียนที่เด็กได้ลองผิดลองถูก จากการแก้ปัญหาในขณะที่สร้างงานศิลปะนั้น นับเป็นสิ่งที่ ถูกต้อง และควรใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ มีผู้กล่าวว่า “ไม่มีใครที่จะล้มเหลวในการสร้างศิลปะ” เพราะเด็กจะได้รับการสนับสนุนให้ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาในขณะที่สร้างสรรค์งานอยู่ตลอดเวลา ซึ่ง ลักษณะการแสดงออกเช่นนี้ จะช่วยสร้างเสริมให้เกิดความมั่นใจ และพร้อมจะแสวงหาหรือมองปัญหา ที่กว้างขวางขึ้นด้วย

การแสดงออกในลักษณะเฉพาะตัว เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทดลองฝึกปฏิบัติทาง ศิลปะ เป็นวิธีการที่สนับสนุนให้เด็กได้ยอมรับความผิดพลาดด้วยตนเอง และพยายามต่อไปอีกด้วย วิธีการใหม่ ๆ ซึ่งในชีวิตจริงแล้วคนเราจะไม่มีวิธีทางที่ถูกต้องเพียงวิธีทางเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เราต้องเข้าใจว่าเด็กนั้นมีความตั้งใจ มีการตัดสินใจ และความมั่นใจในตนเองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ได้ทำกิจกรรมที่มีความริเริ่ม กึ่งเรียนกึ่งเล่น และเรียนด้วยการลงมือทำจริง เช่น กิจกรรม ศิลปะ

2.2.2.3. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงการสื่อสาร

ตามสายธารของวิทยาศาสตร์เราจะพบว่าศิลปะเป็นสิ่งชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความเชื่อ เรื่องราว และขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในสังคมนั้น ๆ การสื่อสารติดต่อทางศิลปะพบว่ามี คุณค่าสูงยิ่ง โดยเฉพาะในสังคมของผู้คนที่ยังไม่รู้หนังสือ อาจจะคล้ายกับโลกของเด็ก ๆ ซึ่งยังไม่ สามารถสื่อสารติดต่อกันทางหนังสือได้กว้างขวางชัดเจนนัก ศิลปะเด็กจึงมีสภาพเป็นสื่อข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในงานศิลปะอาจจะมีคุณค่ามากกว่าการบอกเล่าใด ๆ เพราะว่าภาพเป็นสื่อที่ง่าย ๆ และเป็นความจริงที่มองเห็นได้เป็นตัวเป็นตน ไม่เลื่อนลอยเหมือนภาษาพูด ซึ่งจริง ๆ แล้ว แม้แต่ภาษา เขียนในปัจจุบันนี้ก็มิมีรากฐานมาจากภาพสัญลักษณ์ก่อน เช่น อักษรภาพของอียิปต์โบราณ หรือ ตัวหนังสือจีนที่มีต้นกำเนิดมาจากรูปต่าง ๆ ในธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีคำพังเพยของจีน ที่ว่า “ภาพสักหนึ่งภาพย่อมมีค่ามากกว่าคำพูดสักพันคำ” อีกด้วย

ในขณะที่เด็กสร้างผลงานทางศิลปะตามพัฒนาการทางธรรมชาติของเขานั้น รูปแบบต่าง ๆ ที่เด็กใช้เป็นตัวแทน คน ต้นไม้ บ้าน ดวงอาทิตย์ นก และสิ่งที่เขาชื่นชอบอื่น ๆ นั้น หลังจากที่ได้สร้างภาพสัญลักษณ์ที่มีความเป็นส่วนตัวแล้ว เมื่อเด็กได้ไปฝึกอ่านหนังสือภาพ ที่เคยประทับใจหรือ เคยขีดเขียนก็จะผลุดขึ้นมาในจินตนาการ ทำให้การอ่านหนังสือจดจำได้ดียิ่งขึ้น

ในการแสดงออกทางด้านการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดทางศิลปะ เด็กสามารถที่จะบรรยาย ประสบการณ์จริง ๆ และบรรยายจินตนาการที่มากมายของเขา ทั้งที่เรียบง่าย สับสนและเคร่งเครียด ให้ปรากฏขึ้น ได้ดีกว่าภาษาเขียนและภาษาพูดที่มีระเบียบแบบแผนทั้งหลาย

2.2.2.4. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก

งานศิลปะของเด็กที่ได้รับการพัฒนาตามเสรีภาพอย่างกว้างขวางนั้น ครูอาจจะเป็นเป้าหมายกว้าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสวงหาหนทางมากมายเฉพาะตน ผ่านไปสู่เป้าหมายข้างหน้า ซึ่งในวิถีทางเช่นนี้ งานศิลปะส่วนใหญ่จะมีลักษณะงานการแสดงออกทางอารมณ์อย่างชัดเจน ในขณะที่ศิลปินซึ่งนิยมแสดงออกทางอารมณ์จะ พยายามลดหรือ ตัดทอนรูปทรงเพื่อสร้างสรรค์ และ รอยแปรงที่ได้อารมณ์สมจริง แต่งานศิลปะของเด็กจะมีลักษณะ แสดงอารมณ์ด้วยการเน้น หรือขยาย ขนาดสิ่งที่เขาเองเห็นว่ามีความสำคัญ ศิลปินอาจจะเสนอสิ่งที่ปรากฏแสดงออกถึงอารมณ์ภายในหรือ อยู่ที่มีการเสนอสติปัญญาต่าง ๆ แต่งานศิลปะของเด็กก็มีเพียงแต่ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นจริง ๆ และ เสนอให้ปรากฏเป็นผลงานขึ้นมา

การที่เด็กได้ทำงานศิลปะและได้แสดงออกนั้น นอกจากจะเป็นการลดความคับข้องใจที่ เด็กมีอยู่ด้วยกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการคับข้องใจในการปรับตัว การเรียนรู้ หรือการแสดงออกก็ตาม การแสดงออกยังช่วยสนับสนุนให้การทำงานที่พร้อมด้วยอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และสร้างความ มั่นใจอีกด้วย

เด็กบางคนเมื่อเกิดความคับข้องใจหรือสะท้อนใจจากเหตุการณ์ในบ้านเมื่อเขาได้เขียน ภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ย่อมมีอารมณ์และความรู้สึกแฝงอยู่ในท่าที่ต่าง ๆ กัน เป็นการระบายออก คล้ายกับการได้เล่าความรู้สึกที่เก็บกดให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งทางจิตวิทยาถือว่าเป็นการช่วยลดความรู้สึกที่ เก็บกดนั้นลงได้อย่างดีทางหนึ่ง

ความนำ

ความใส่ใจของเด็กในการสร้างสรรค์งานศิลปะนั้น เราจะพบได้ทั่วไปตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ หาดทราย พื้นดิน สนามหญ้าหรือเวทีสร้างศิลปะของเด็กทุกคน เด็กจะสนุกสนานเพลิดเพลินมาก เมื่อ ได้ขีดเขียนภาพต่าง ๆ ลงบนพื้นดิน ได้ขีดทรายบนหาดทรายมาปั้นหรือก่อเป็นรูปทรงต่าง ๆ ทุกคนมี ความสุขความรื่นเริงมากกับการที่ได้แสดงออกเช่นนั้น เด็กจะขีดเขียนหรือปั้นสิ่งที่เขาชื่นชอบพร้อม กันนั้นก็พูดบรรยายสิ่งที่กำลังแสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอยู่ตลอดเวลา การ แสดงออกในบริเวณที่กว้างขวางและไม่มีใครขัดขวางการแสดงออกเช่นนี้ นับเป็นเสรีภาพที่แท้จริง การแสดงออกจะเริ่มด้วยวัสดุอุปกรณ์รอบตัวที่หาได้ง่าย ๆ เช่น มือ กิ่งไม้ หรือสิ่งขีดเขียนอื่น ๆ นอกจากเด็กได้รับความสนุกสนานแล้ว ยังได้ออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วพร้อม ไปด้วย

เด็กบางคนเมื่อโตขึ้นแล้วไม่ได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกทางศิลปะ หรือถูกยับยั้งไม่ให้ แสดงออก เด็กก็แสดงอาการปรารถนาทางด้านศิลปะด้วยการแอบไปขีดเขียนไว้ตามห้องน้ำ บนกำแพง บนผนัง ขูดขีดบนโต๊ะ เป็นต้น ซึ่งเราก็เห็นว่าเป็นการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม สร้างความสกปรกและ สร้างลักษณะนิสัยที่ไม่ดีให้กับตัวเด็กเอง ถ้าพิจารณากันตามทฤษฎีนี้แล้ว ก็อาจจะเห็นได้ว่าเป็น ความผิดพลาดของผู้ใหญ่ทางด้านกิจกรรมศิลปะด้านหนึ่ง เพราะเมื่อการแสดงออกทางศิลปะเป็น ธรรมชาติของเด็ก และธรรมชาตินั้นกับถูกหลงลืมหรือยับยั้ง ธรรมชาติที่ถูกเก็บกดไว้ก็จะหาทาง ระบายออกไปทางใดทางหนึ่ง

2.2.2.5. การแสดงออกในลักษณะขีดเขียน

2.2.2.5.1. การเริ่มต้นรับรู้ต่อความงาม

เมื่อทารกเริ่มตอบสนองต่อความงามนั้นเขาอาจจะเริ่มด้วยการเล่นอย่างสนุกสนานกับผ้าห่ม นอนที่สวยงาม ปลั้มปิติที่ได้უნวายอยู่กับวัตถุ หรือของเล่นที่มีสีสันสดใส หรือไม่กี่ไม่ยอมหยิบจับ วัตถุ บางอย่างที่เขาไม่ชอบใจ เด็กจะเริ่มแสดงความชื่นชอบ ต่อบางสิ่งบางอย่างที่จดจำได้ดี มีปฏิกิริยา ตอบสนองกับสิ่งที่พึงพอใจ หรือสิ่งที่มีความหมายสำหรับเขา เป็นเวลานานทีเดียว ก่อนที่เด็กจะพูดได้ เด็กจะตอบสนองต่อรูปทรง และปรากฏการณ์ต่าง ๆ รอบตัวตอบสนองด้วยการแสดงอาการต่าง ๆ อันเกิดจากความรู้สึกภายในของเด็กที่มีต่อโลกภายนอก การตอบสนองต่อความงามที่พบเห็นได้เช่นนี้ นับเป็นสิ่งเร้าความรู้สึกที่มีผลไปสู่การแสดงออกโดยตรง เป็นจุดเริ่มต้นพื้นฐานที่จะผลักดันเด็กแต่ละ คนไปสู่การเรียนรู้ การแสดงออกและพัฒนาการในทุก ๆ ด้านต่อไป

อาการที่เด็กมันเขี้ยวและรุนแรงที่จะกัด เล่น หรือทุบตีสิ่งต่าง ๆ นั้น เป็นท่าที่หนึ่งที่ตอบสนอง ต่อความงาม และจะมีผลสืบต่อไปถึงการแสดงออกทางศิลปะด้วย เมื่อเด็กเริ่มต้นเขียนภาพนั้น ภาพจะเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวไปมาของเด็ก มากกว่าที่จะคำนึงถึงวัตถุ เรื่องราว หรือจุดหมายใด ๆ แต่อย่างไรก็ตามเด็กก็จะปะติดปะต่อเรื่องราวที่เขาขีดเขียนเป็นอย่างมาก ซึ่งจริง ๆ แล้วการเคลื่อนไหว ร่างกายที่สนุกสนานนั้น คือตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดเส้น ซึ่งเต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก ภาพอันยุ่งเหยิง หรือเรื่องราวที่เด็กสร้างขึ้น ได้กลายเป็นบ่อเกิดแห่งความภาคภูมิใจ ในการประสบผลสำเร็จ ส่วนตัว ส่วนภาพที่เป็นรูปเป็นร่าง จะเกิดขึ้นหลังจากประสบการณ์ ทาง การขีดเขียนได้พัฒนาขึ้นอีก ระยะเวลาหนึ่ง และหลังจากนั้นการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อม ผู้คน ความสวยงาม ก็จะมีผลกระทบต่องาน ศิลปะของเด็กต่อไป

2.2.2.5.2. วัยที่แสดงออกด้วยการขีดเขียน

วัยทารกซึ่งอาจจะนับตั้งแต่วัยแรกเกิด จนถึงอายุประมาณ 2 ขวบ นับเป็นวัยที่ยังไม่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะนัก เด็กยังไม่พร้อมที่จะรับรู้ ต่อผลที่เกิดขึ้นจากการแสดงออก การแสดงออก มีลักษณะเหมือนการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งเป็นไปเอง ในทางศิลปะแล้วเป็นการเริ่มรับรู้โลกภายนอก มากกว่าการปฏิบัติเด็กเริ่มรับรู้ต่อโลกภายนอกและตอบสนองต่อประสบการณ์ที่มีทางความรู้สึกโดย เริ่มจาก การสัมผัส รู้สึก มองเห็น ลิ้มรส ฟัง ซึ่งการรับรู้ด้านต่าง ๆ นี้ถือว่าเป็นพื้นฐานอันสำคัญต่อการแสดงออกทางศิลปะในระดับอายุต่อไป

การกำหนดอายุเพื่อกล่าวถึง ระดับขั้นพัฒนาการทางศิลปะในที่นี้ เป็นการกำหนดขึ้น โดยประมาณเท่านั้น เพราะจริง ๆ แล้วเด็กแต่ละคนจะมีการพัฒนาการแตกต่างกัน ช้าหรือเร็วไม่เท่ากัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น สภาพพัฒนาการทางด้านร่างกาย สภาพการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม ฯลฯ

สำหรับเด็กอายุประมาณ 2-4 ขวบ เด็กจะเริ่มขีดเขียนภาพลักษณะที่ขีดเขียนยุ่งเหยิง มีการควบคุมการขีดเขียนช้า ๆ กัน และจากระยะเริ่มแรกก็จะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การผสมกันระหว่างการเคลื่อนไหวที่เป็นไปอย่างอัตโนมัติกับภาพที่ปรากฏให้มองเห็นได้ เริ่มคิดและเข้าใจเส้นที่ตนเองขีดเขียนลงไป และเป็นระยะเริ่มพัฒนาเส้น ที่เกิดจากการเคลื่อนไหว ไปสู่การแสดงออกซึ่งจินตนาการ ด้วยในระยะ 3-4 ขวบ เด็กจะพยายามสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างการขีดเขียนกับโลกภายนอกเข้าด้วยกัน และสามารถสร้างเป็นภาพให้เกิดขึ้นได้ แทนที่จะเพียงแต่แสดงการเคลื่อนไหวของเส้นเหมือนในระยะแรกเท่านั้น

โดยสภาพส่วนรวมแล้วเด็กวัยนี้จะสนุกสนานกับกิจกรรมทางศิลปะโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเขียนภาพหรือการได้ปั้นขี้ดินหรือดินน้ำมัน สนุกสนานเหมือนกับการได้เล่น การสร้างสรรค์รูปทรง นับว่าเป็นเป้าหมายไม่เด่นชัด วัตถุหรือแบบทรงหน้าไม่มีความหมายแต่อย่างใด การสร้างรูปที่เกี่ยวข้องไปถึงวัตถุสิ่งของส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากความจำ ภาพเขียนมีความสำคัญในแง่ การบันทึกความคิด และความรู้สึกของเด็กโดยตรง

กิจกรรมศิลปะอาจจะไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งเร้าภายในหรือเสนอแนะความคิดเห็นใด ๆ เพราะเด็กจะมีแรงกระตุ้นภายใน ซึ่งเป็นธรรมชาติของการแสดงออกทางศิลปะอยู่แล้ว ซึ่งที่ทำได้ก็คือ ความกระตือรือร้นที่จะหยิบกระดาซ ดินสอ สีเทียน ดินหรือดินน้ำมันให้กับเด็ก สิ่งเร้าจากการที่ได้แสดงออกเป็นผลงานศิลปะและได้ระบายความรู้สึกนึกคิดออกมา จะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดที่จะแสดงออกในครั้งต่อไปอีก

2.2.3. ศิลปะและการพัฒนาพฤติกรรม

2.2.3.1. ทำงานศิลปะก็เพื่อผลงานทางศิลปะ

ถ้าพิจารณาถึงข้อแตกต่างระหว่างศิลปะ (Art) และงานช่าง (Craft) โดยทั่วไปแล้ว จะพบว่าในอดีตนั้นงานทุกอย่างก็มีพื้นฐานมาจากงานช่างด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งประเทศทางตะวันตกและทางตะวันออก ไม่ว่าจะเป็นสามประวัติศาสตร์ศิลปะของอียิปต์ เมโสโปเตเมีย อินเดีย จีน หรือไทย ช่างทำงานอยู่ภายใต้ความต้องการและคำสั่งของพระในศาสนา ผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือผู้มีอำนาจทางการเงินอื่น ๆ ช่างนอกจากจะต้องสร้างเรื่องราวตามความต้องการของผู้อื่นแล้ว ยังต้องแข่งขันกันแสดงฝีมือสร้างความวิจิตรบรรจงทั้งทางจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างเสริมปารมีของวัดและสถาบันของผู้มีอำนาจ อันมีความงานอันเลอเลิศมหัศจรรย์ต่างไปจากความงามสามัญชนทั่วไป แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป ประชาชนมีเสรีภาพส่วนบุคคลมากขึ้น ศิลปินพ้นจากการครอบงำของพระและผู้มีอำนาจ ไม่ต้องทำงานเพื่อวัด ไม่ต้องเขียนภาพตามเรื่องราวของศาสนา ไม่ต้องแสดงความงามตามผู้มีอำนาจต้องการ

เมื่อศิลปินมีเสรีภาพทางการแสดงออกมากขึ้น ผลงานที่เคยแสดงความวิจิตรบรรจง ก็หันมาแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกและความคิดที่หลากหลายออกไป ความหมายของ งานช่าง และศิลปะ จึงเกิดข้อแตกต่างกันขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วงานช่างจะเน้นการแสดงออกทางด้านฝีมือเป็นสำคัญที่สุด มีลักษณะผลงานที่คล้าย ๆ กันไม่นิยมการพัฒนา ทั้งทางด้านรูปแบบและเรื่องราว แม้จะมีการพัฒนาก็เป็นไปอย่างช้า ๆ ต่างจากงานศิลปะที่เน้นการแสดงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดในแง่มุมต่าง ๆ กัน รูปแบบหรือเทคนิคมากมายหลายอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะผลงานอยู่เรื่อย ๆ ปรับปรุงไปตามเสรีภาพส่วนบุคคล

ศิลปะเด็กในปัจจุบันเน้นวิถีทางของ ศิลปะ มากกว่า งานช่าง เน้นกิจกรรมศิลปะที่มากมายหลายเนื้อหาและรูปแบบตามสภาพการแสดงออกของเด็กแต่ละคน หรือตามที่คุณสอนจัดกิจกรรม มิได้เน้นเฉพาะผลงานที่ฝึกทักษะด้านเดียว

เมื่อเรากล่าวถึงศิลปะเด็กในปัจจุบัน เรามักจะกล่าวถึงการทำงานศิลปะของเด็กที่มีผลไปสู่พัฒนาการบุคลิกภาพเป็นหลัก แม้ในสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ก็จัดวิชาศิลปศึกษาไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยมีจุดประสงค์เฉพาะของวิชาศิลปศึกษา คือ

1. ให้ความคิดสร้างสรรค์

2. ให้สนใจและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน
3. ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
4. ให้มีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี

เมื่อพิจารณาตามหลักสูตรก็ดูจะเน้นตามคุณค่าทางด้านเสริมลักษณะนิสัยเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามคุณค่าเพื่อพัฒนาการทางศิลปะก็ยังอยู่ เป็นคุณค่าที่ทำงานศิลปะครั้งหนึ่งและจะมีผลไปสู่การทำงานศิลปะครั้งต่อไป ซึ่งจะได้แยกกล่าวถึงดังนี้

2.2.3.2 ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมในการทำงานศิลปะ

เมื่อเด็กเริ่มแสดงออกทางศิลปะนั้น เด็กจะหันไปเลือกเฟ้นแง่มุมต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมตามที่เด็ก แต่ละคนสนใจหรือตามที่ต้องการจะแสดงออก หลังจากนั้นก็จะทบทวน การรับรู้ หรือความรู้ที่มีต่อสิ่งนั้น หรือสภาพการนั้นแล้วเด็กจึง แสดงออกเป็นงานศิลปะอย่าง กระฉับกระเฉง ไม่หวาดกลัวว่าจะมีกฎเกณฑ์ของข้อถูกผิด หรือจะเป็นที่พึงพอใจของใครหรือไม่นั้น ทำให้การแสดงออกทางศิลปะของเด็กเป็นไปตามบุคลิกภาพและความคิดคำนึงถึงเด็กแต่ละคน หลายคนเชื่อว่า งานศิลปะของเด็กเป็นงานศิลปะที่บริสุทธิ์ไร้เดียงสา ไม่มีทฤษฎีกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ กำหนดกันขึ้นภายหลังเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่ความมั่นใจในการแสดงออกนี้ ถ้าถูกพวกผู้ใหญ่ควบคุม กำหนดหรือวางกฎเกณฑ์ ไม่ช้าไม่นานเด็กก็จะขาดความมั่นใจและขาดความเป็นตัวของตัวเองไป

จะอย่างไรก็ตาม การทำงานศิลปะของเด็กแม้จะเน้นคุณค่าหรือประโยชน์ด้านอื่น ๆ หลาย ต่อหลายด้าน การทำงานศิลปะย่อมสร้างสมรรถภาพ ให้เด็กเกิดความชำนาญในการทำงานศิลปะ ด้วย ทำให้เกิดความคล่องตัว ในความคิดการแสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความ ขำขันชำนาญ ในการสร้างสรรค์รูปแบบ เช่น ความชำนาญในการลากเส้น ระบายสี จัดน้ำหนักสี สร้าง ความกลมกลืนบนพื้นภาพ ทำผิวดินให้เรียบ ฯลฯ

ความชำนาญหรือสมรรถภาพในการแสดงออกนี้ เป็นคุณค่าที่ทำหายและ ซ้ำจนให้เกิดความกระหาย ในการทำงานศิลปะต่อไปอีก เมื่อเด็กมีความกระหายที่จะสร้างสรรค์ก็ เท่ากับเป็นการผลักดัน ให้เกิดพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ตามที่หวังผลไว้ ทั้งง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ความสามารถทางศิลปะ เช่นนี้จึงควรได้รับการสนับสนุนไปพร้อมกับคุณค่าด้านอื่น ๆ เพราะเมื่อเด็กมี ความสามารถนั้นก็เท่ากับมีความถนัดอยู่จำนวนหนึ่ง เมื่อมีความถนัดก็พร้อมจะทำงานได้ดี ในทาง ตรงกันข้าม ถ้าเด็กขาดความสามารถพื้นฐานนี้แล้ว ก็อาจจะเกิดความท้อถอยก็เบื่อหน่ายที่จะทำงาน ครั้งต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้ คุณค่าหลายด้านที่หวังผลไว้ก็จะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้เช่นกัน

2.2.3.4. ประยุกต์ความสามารถทางศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน

โลกของเด็กเป็นโลกของการเล่นสนุกสนานร่าเริงและจินตนาการ วัยเด็กเป็นวัยที่พัฒนาการ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการเข้าร่วมในสังคม มีนักจิตวิทยาเสนอความคิดว่า “วัย เด็กเล็กนั้นเป็นวัยที่กำลังเติบโตและสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ในจิตใต้สำนึก ถ้าเด็กได้รับผลกระทบ ที่ทำให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ชะงักงันและได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดี ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อเด็กอย่างฝัง แน่นตลอดไป และยุ่งยากต่อการแก้ปัญหา”

เราเชื่อว่าศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสิ่งต่าง ๆ และยังเป็นประสบการณ์อันงดงาม ประณีตต่อเด็กอีกด้วย ศิลปะที่ส่งเสริมการรับรู้ และแสดงออกย่อมผลักดันให้เกิดความรู้สึกนึกคิด หรือ

สติปัญญาที่เฉียบคมฉับไวต่อการรับรู้และการแสดงออก ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และที่สำคัญทางกาย คือการพัฒนาการการทำงานด้วยมือ สัมพันธ์กับความคิดและจินตนาการ การทำงานเช่นนี้จึงเป็นการพัฒนาพฤติกรรมหลาย ๆ ด้าน ดังกล่าวข้างต้นไปพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชำนาญในการใช้มือในการปฏิบัติงาน

เมื่อเด็กมีความชำนาญในการใช้มือในการปฏิบัติงาน เด็กก็สามารถประยุกต์ความชำนาญนี้ไปสู่การทำงานด้านอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ไม่มีขีดจำกัดอยู่เฉพาะการทำงานศิลปะเท่านั้น เด็กอาจจะเขียนหนังสือ ช่วยการทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับพ่อแม่ หรือช่วยในการประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ต่อไปในชีวิตประจำวัน เป็นต้น คุณค่าทางด้านนี้จึงเป็นผลดีที่ได้รับจากการพัฒนาพฤติกรรมทางศิลปะโดยตรงด้วย

2.2.3.5 ศิลปะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดทางศิลปะ

การทำงานทางศิลปะและแก้ปัญหาพัฒนาการทางศิลปะเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง อารยธรรมประเทศทั่วโลกจะให้ความเชื่อมั่นต่อวิถีทางของศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าทางความรู้สึกนึกคิดด้านศิลปะ ต่างเชื่อมั่นว่าถ้าคุณค่าเช่นนี้มีอยู่ในจิตใจของประชาชนได้ ย่อมเป็นคุณค่าที่จะโน้มนำสังคมไปสู่สันติสุข โน้มนำชีวิตของแต่ละคนไปสู่ความงาม ความเป็นระเบียบและประณีต ซึ่งปัญหาค่าทางความรู้สึกนึกคิดทางศิลปะนี้ เป็นปัญหาทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) โดยตรง

สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความงาม เป็นเรื่องของการรับรู้ในความงามหรือสุนทรียภาพในตัวบุคคล สุนทรียภาพในตัวบุคคลก็คือ สมรรถภาพในการรับรู้ ความงามที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นปัญหาทางคุณค่าที่กำลังพิจารณาในหัวข้อนี้

2.2.3.6. ศิลปะพัฒนาบุคลิกภาพ

2.2.3.6.1. ศิลปะสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ นั้นก็เพื่อผลประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตสังคม วิชาการต่าง ๆ นั้นย่อมมีธรรมชาติและมีผลประโยชน์ต่างกัน บางวิชาเรียนรู้ด้วยเหตุผล บางวิชาเรียนรู้ด้วยความเข้าใจหรือบางวิชาเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เป็นต้น และผลประโยชน์ที่จะนำไปใช้ได้นั้น บางเนื้อหาวิชาก็นำไปใช้ได้โดยตรง บางเนื้อหาวิชาก็ต้องสรุปเป็นกฎเป็นสูตรเพื่อเป็นกฎสูตรไปใช้ บางเนื้อหาวิชาก็สามารถนำไปใช้ได้ด้วยกระบวนการต่อเนื่อง หรือความเคยชินที่ได้ฝึกปฏิบัติมา เช่น เด็กที่เคยได้รับการเลี้ยงดูให้ทำงานอยู่ตลอดเวลาและขยันหมั่นเพียร ความเคยชินก็จะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เด็กจะเป็นผู้ใหญ่ที่รักการทำงานและขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

การเรียนรู้การสร้างสรรคศิลปะ นอกจากผลประโยชน์โดยตรงตามที่กล่าวถึงแล้ว ความเคยชินทางด้านการปฏิบัติงานยังเป็นกระบวนการต่อเนื่องไปสู่ในชีวิตในสังคมของเขาอีกด้วย ซึ่งจะได้พิจารณาถึงต่อไป

2.2.3.7. ศิลปะพัฒนาพลังแสดงออก

ก่อนอื่นเราต้องตระหนักว่า สังคมประชาธิปไตยหรือสังคมในรูปแบบปัจจุบันที่เน้นพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ นี้ เป็นสังคมที่ต้องการประชาชนซึ่งมีลักษณะกล้าหาญที่จะแสดงออกหรือกระทำในสิ่งที่ถูกที่ควร วัฒนธรรมที่ทำให้คนในสังคมมีลักษณะเก็บเงียบหรือไม่กล้าแสดงออกเหนียว

อายอาจจะไม่ช่วยสร้างสรรค์สังคมนี้นัก เพราะการเก็บเงียบหรือไม่กล้าแสดงออกทั้งความคิดและการปฏิบัติเป็นลักษณะผูกพันอยู่เฉพาะตนเอง มิได้เอื้อไปสู่สังคมประชาธิปไตยเท่าที่ควร

ในฐานะที่สร้างสรรค์ศิลปะเป็นสิ่งปลูกเราให้ต้องใช้ความรู้สึก หรืออารมณ์ที่ปะทะต่อโลกภายนอก และหล่อหลอมอารมณ์สัมผัสนั้นผสมผสาน กับจิตนาการของแต่ละคนแล้ว ลงมือปฏิบัติออกมาเป็นผลงานศิลปะ ตามกระบวนการทำงานศิลปะเช่นนี้ จึงเท่ากับ เป็นการเน้นพฤติกรรม 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด
2. จิตนาการหรือการคาดการณ์ไปข้างหน้า
3. การแสดงออกด้วยการสร้างสรรค์

เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับศิลปะที่จะใช้อารมณ์ควบคู่ไปกับความรู้สึกนึกคิด จริงอยู่เหตุผลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต แต่เหตุผลจะบรรลุเป้าหมายได้ก็ด้วยแรงผลักดันของอารมณ์ การทำงานที่ปราศจากอารมณ์จะไม่ต่างไปจากการทำงานของเครื่องจักร ดังนั้นการทำงานทางด้านศิลปะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ จึงเท่ากับเป็นการส่งเสริมการทำงานที่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดโดยตรง ช่วยให้เกิดบุคลิกนิสัยที่ดีขึ้น

จิตนาการจะต่างไปจากการเพ้อฝันที่ตรงที่การเพ้อฝันเป็นการคิดอย่างเลื่อนลอย แต่จิตนาการเป็นการคาดการณ์ไปข้างหน้า โดยมีพื้นฐานการคิดจากความจริง หรือจากอดีตและปัจจุบันไปสู่อนาคต เมื่อศิลปินจิตนาการเกี่ยวกับการบินหรือเครื่องบินในคริสต์ศตวรรษที่ 19 จิตนาการจึงเป็นการคาดการณ์วางแผนหรือออกแบบไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

สำหรับการสร้างสรรค์ซึ่งเป็นผลจากการแสดงออก หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการแสดงออกก็คือ ผลรวมของอารมณ์และจิตนาการนั่นเอง ที่ได้ก็ตามที่มีการแสดงออกในลักษณะการสร้างสรรค์ย่อมหมายถึงว่าจะมีสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเกิดขึ้น การสร้างสรรค์ในที่นี้หมายถึง การกระทำไปในที่ที่ไม่ใช่เลวลง การสร้างสรรค์คงมิได้หมายถึง เฉพาะงานศิลปะเท่านั้น แต่หมายถึงการสร้างสรรค์ในการทำงานและการดำรงชีวิตด้านอื่น ๆ ด้วย

2.2.3.8 ศิลปะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองของคนเราจะเกิดขึ้นก็ด้วยการที่ตนเองได้หวัง ได้คิดและได้กระทำให้ความคิดนั้นเป็นจริงขึ้นมา เพื่อความหวังและความคิดได้สัมฤทธิ์ผลอยู่เรื่อย ๆ คนเราก็จะมีความมั่นใจต่อการทำงานของตน มีความมั่นใจที่ได้หวังและมีความมั่นใจที่ได้คิดทางตรงกันข้าม ถ้าคนเราจะหวังและคิด แต่ไม่สามารถทำให้ความคิดเป็นจริงขึ้นได้ ย่อมเกิดความท้อใจ และเมื่อบ่อยเข้าก็จะทำให้คนนั้นขาดความมั่นใจขึ้นได้ ตามความจริงข้อนี้ จะพบว่าความจำเป็นในการปฏิบัติหรือ ได้กระทำจริงให้เกิดความคดลู่ลงไป จึงเป็นตัวการสำคัญสำหรับการสร้างความมั่นใจ มิใช่เพียงคิดและหวังที่เป็นนามธรรมเท่านั้น

การปฏิบัติงานศิลปะซึ่งถือว่าเป็นวิชาการหนึ่งที่เน้นการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานจึงมีผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นหรือสร้างความมั่นใจให้กับเด็กโดยตรง ซึ่งความมั่นใจนี้เป็นบุคลิกภาพอันดีงามที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กทุกคน เพราะความมั่นใจเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญสำหรับการ

ดำรงชีวิตในสังคม การขาดความมั่นใจก็คือการที่คน ๆ นั้น ไม่สามารถทำอะไรได้สำเร็จในชีวิต ซึ่งจะ
เป็นผลเสียไปสู่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติในที่สุด

การทำงานศิลปะนอกจากจะช่วยสร้างความรู้สึที่ประสบผลสำเร็จ อันเป็นผลนำไปสู่การ
สร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในบุคลิกภาพของเด็กตามที่กล่าวถึงแล้ว ผลสำเร็จของการทำงานศิลปะยัง
ทำให้เกิดความภาคภูมิใจขึ้นอีกด้วย ซึ่งความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการที่เราได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้
สำเร็จลุล่วง ได้ยังเป็นแรงผลักดันให้เรากระหายที่จะหวัง คิด และทำงานครั้งต่อไปอีก พร้อมกันนั้น
ความภาคภูมิใจก็เป็นผลกระทบท่อความมั่นใจอีกทางหนึ่งด้วย

ตามวิธีทางนี้ กิจกรรมศิลปะเด็กจึงควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กแสวงหาความสำเร็จในการ
ทำงาน มิใช่กิจกรรมที่ยุ่งยากมีความซับซ้อนตามความต้องการของผู้ใหญ่ เป็นพัฒนาที่สอดคล้องกับ
วุฒิภาวะ สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้และการแสดงออกของเด็ก เป็นการพัฒนาที่ถือว่าความ
ต้องการและการกระทำของเด็กเป็นพื้นฐานของกิจกรรม เป็นพัฒนาการที่ค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช่การ
เรียนลัดหรือการบรรจุสิ่งต่าง ๆ ลงในตัวเอง แต่เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่ผลสำเร็จจะเร่งเร้าให้
เกิดการกระหาย การกระหายผลักดันให้เกิดการสร้างสรรค์เช่นนี้ตลอดไป ส่วนการเพิ่มพูนคุณค่าหรือ
วิธีทางต่าง ๆ จะมารูปของการเร้า แรงกระตุ้น ความพร้อมในสิ่งแวดล้อม การให้กำลังใจ รูปแบบของ
กิจกรรม การเสนอแนะ ฯลฯ

2.2.3.9. ศิลปะพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

เป้าหมายนี้ก็จะเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับวิธีทางต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วบ้าง การเตรียม
ตัวให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เป็นการเตรียมตัวหรือเป็นความหวังที่จะเตรียมเด็กที่มี
ประสิทธิภาพสำหรับสังคมในอนาคต สังคมที่เปิดกว้างสำหรับการทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ กัน ซึ่ง
ความหวังทางการศึกษาที่เน้นการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นนี้ เป็นการเตรียมตัวให้เด็ก
สามารถช่วยตัวเองได้บรรลุเป้าหมายการดำรงชีวิตที่ดีได้ มิใช่เป็นการศึกษาเฉพาะความรู้และ
ความคิด ที่ไม่ได้ผ่านการกระทำหรือไม่ได้ใช้จริงด้วยแล้ว ดูจะเป็นความรู้และความคิดที่หาประโยชน์
ได้น้อยอีกด้วย

ด้วยเหตุผลนี้ การศึกษาจึงหันมาเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นได้อย่างดี
โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการแก้ปัญหานี้ จะพบว่าศิลปะเด็กจะช่วยสร้างเสริมคุณค่าด้านนี้ได้
ดียิ่ง คือเมื่อเด็กทำงานศิลปะนั้นเด็กย่อมมีเป้าหมายความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ในใจ ซึ่งเหมือนกับ
เป็นการตั้งสมมติฐานกว้าง ๆ ทั้งในส่วนรวมและส่วนปลีกย่อยแต่ละขั้นตอน เมื่อมีสมมติฐานอยู่อย่าง
เช่นนี้ การสร้างสรรค์งานจึงเป็นการลองผิดลองถูกและแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งงานสำเร็จลง
การแก้ปัญหาอาจจะผิดบ้างถูกบ้าง ด้วยความสามารถในการสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กด้วยกันทุกคน
จะช่วยให้เด็กค่อย ๆ พัฒนางานของเขาให้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.2.3.10. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

2.2.3.10.1. การอยู่ร่วมกันในสังคม

เมื่อคนเรารวมตัวกันขึ้นเป็นสังคม นอกจากคนจะมีการกิจส่วนตัว การกิจภายในครอบครัว
แล้ว เรายังมีการกิจที่เกี่ยวข้องกับทางสังคมอีกด้วย เมื่อเราต่างมีวิถีชีวิตร่วมกันนั้นจะต้องสร้าง
ระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างดีงาม สังคมมีระเบียบแบบแผนและประเพณี
วัฒนธรรมร่วมกัน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเฉพาะสังคมร่วมกัน วิธีหรือแบบแผนการดำรงชีวิตเช่นนี้

มีทั้งเป็นตัวกฎหมายและวินัยอยู่ในจิตสำนึก สังคมที่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนเคารพแบบแผนหรือกติกาของสังคม ประชาชนนับถือซึ่งกันและกัน และประชาชนมีความร่วมมือเอื้อเพื่อเอื้อเผื่อแผ่ต่อกันเป็นอย่างดี นั้นย่อมเป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่สงบสันติ ความดีงามเช่นนี้ย่อมเป็นพื้นฐานของสังคมซึ่งพร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าในทุกด้าน เป็นสังคมของอารยชนที่ทุกสังคมปรารถนา

ในทางตรงกันข้าม สังคมที่ประชาชนไม่เคารพในกติกาสังคมหรือกติกาขัดแย้งกับความต้องการของประชาชน ความร่วมมือเอื้อเพื่อเอื้อเผื่อแผ่และการนับถือซึ่งกันและกัน ก็จะไม่เสื่อมทราม หรือไม่เกิดขึ้นเช่นกัน การสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กนับเป็น วิถีทางหนึ่งในการพัฒนาพฤติกรรม ทางสังคมระดับพื้นฐาน ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

2.2.3.11. ศิลปะพัฒนาการอยู่ร่วมกัน

ในสังคมที่แยกกันเป็นสถาบัน องค์กร สมาคมหรือกลุ่มอื่นใด เป็นการแยกกันออกไปเพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำผลประโยชน์นั้นมาร่วมตัวกันในสังคมอย่างเป็นเอกภาพด้วย การรวมกันเป็นกลุ่มคนเช่นนี้ย่อมต้องการพลังความร่วมมือ การเอื้อเพื่อเอื้อเผื่อแผ่และการนับถือซึ่งกันและกันเป็นปัจจัยสำคัญงานต่าง ๆ ที่จะสำเร็จลงด้วยดี การทำงานรวมกลุ่มกัน ก็อาจจะเหมือนกับทีมฟุตบอลที่ต้องมีการร่วมกัน มีตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละคน มีการช่วยเหลือกัน และมีการยอมรับนับถือความสามารถของแต่ละคน ถ้าการเล่นพร้อมด้วยปัจจัยเหล่านี้ มีความพร้อมและมีพลังเข้มแข็ง ก็ย่อมเป็นที่หวังได้ว่าที่ฟุตบอลนั้นก็จะประสบผลสำเร็จในการทำงานร่วมกัน

การทำงานศิลปะของเด็กในโรงเรียน เป็นการทำงานร่วมกลุ่มกันทั้งชั้นเรียนนอกจากงานที่ปฏิบัติคนเดียวและเสร็จสิ้นลงได้ ยังมีกิจกรรมรวมกลุ่มอีก หลายลักษณะที่ถูกจัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันเช่น การเขียนภาพผนัง การปั้น การต่อโครงสร้าง เป็นต้น ศิลปะที่ต้องทำงานร่วมกัน เช่นนี้ เด็กจะต้องปรึกษาหารือกันถึงเป้าหมาย ทั้งรูปแบบและเนื้อหาของผลงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อสรุปกันเอง ต้องทำงานร่วมกัน พุดคุยกัน และวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นในวัยที่โตขึ้นการเรียนศิลปะยังมีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นด้วย เช่น จัดนิทรรศการร่วมกัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน ศึกษาสถานประกอบการร่วมกัน กิจกรรมนอกบทเรียนเหล่านี้ นับเป็นส่วนเสริมการทำงานร่วมกันได้อย่างดีด้วย

แม้จะเป็นกิจกรรมศิลปะที่คิดเองและปฏิบัติเองคนเดียว สภาพของห้องเรียนศิลปะยังมีสภาพและบรรยากาศที่เป็นกันเอง สามารถพุดคุยปรึกษาหารือกันได้ตลอดเวลา เป็นชั้นเรียนที่มีเสรีภาพ สภาพห้องเรียนศิลปะที่มีความพร้อมควรจะต่างจากห้องเรียนธรรมดา ควรเป็นห้องเรียนที่มีโต๊ะทำงานร่วมกัน สภาพห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกันเช่นนี้ ยิ่งเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกลุ่มกันอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การที่เด็กได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม จะด้วยการทำงานร่วมกัน หรือไม่ได้ทำงานร่วมกันโดยตรงก็ตามย่อมเป็นการหล่อหลอมความคิดร่วมกัน รู้จักเคารพนับถือกัน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวให้กัน รู้จักเสียสละให้กัน ซึ่งก็จะเป็นการฝึกฝนประชาธิปไตยระดับพื้นฐานได้โดยตรง เพราะพฤติกรรมที่มีคุณค่าเช่นนี้ จะเกิดจากกฎเกณฑ์ทฤษฎี หรือรอให้เกิดขึ้นเองไม่ได้ การเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการประพฤติปฏิบัติให้ต่อเนื่องหรือเป็นความเคยชินเท่านั้นเอง การอยู่ร่วมกันต้องเริ่มด้วยระเบียบแบบแผน เสรีภาพไม่ใช่

สักทำอะไรก็ได้ แต่เสรีภาพต้องไม่รบกวนหรือเบียดเบียนผู้อื่น ห้องเรียนที่ได้รับการแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดีในการอยู่ร่วมกัน แต่มีใช้การชู้บังคับกัน จึงเป็นห้องเรียนที่พัฒนาพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3.12. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน

สังคมไทยในอดีตหรือสังคมไทยในชนบทเป็นสังคมที่ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน เรามีการลงแขกทำงาน ช่วยกันสร้างบ้าน แบ่งอาหารการกินกัน แต่ในปัจจุบันพฤติกรรมในสังคมเช่นนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก หลายคนเรียกร้องให้พฤติกรรมเช่นนี้ นั้นกลับมาสู่สังคมไทยอีก แต่ด้วยระบบเศรษฐกิจและรูปแบบสังคมอย่างใหม่ที่เปลี่ยนไป ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกันจะเกิดขึ้นได้ด้วยท่าทีและหน้าที่ใหม่ เป็นความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ที่ไม่ใช่การลงแขกทำนา ช่วยกันสร้างบ้าน หรือแบ่งปันอาหารกัน แต่เป็นการเอื้อเพื่อต่อกันในสังคมใหม่และหน้าที่การทำงานใหม่ เช่น ร่วมกันเป็นสหกรณ์ ร่วมกันทำงานในกลุ่มหรือสมาคม เข้าหุ้นกัน เป็นต้น

จากกิจกรรมศิลปะที่มีลักษณะทำงานร่วมกันและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกันย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การขอหยิบยืมสิ่งของเครื่องใช้กัน การแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์กัน การช่วยกันรวบรวมวัสดุบางอย่างและใช้ร่วมกัน หรือการช่วยกันหยิบจับ ช่วยกันทำงาน พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมพัฒนาชีวิตจิตใจของเด็ก โดยตรงให้เป็นคนที่พร้อมจะอยู่ในสังคมนี้อย่างแบ่งปัน และเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน คนที่จะเห็นแก่ตัวมักจะเป็นคนที่ชินกับการอยู่คนเดียวไม่เคยได้รับสิ่งใดจากผู้อื่น และไม่ยอมเสียสละให้ผู้อื่นด้วย

2.2.3.13. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน

ในสังคมที่กำลังพัฒนานั้น มักจะเน้นการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ด้านเดียว โดยเชื่อว่าความรู้จะสามารถพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ผู้มีความรู้จะได้รับการยกย่องอย่างสูงส่งซึ่งบางครั้งก็ได้พิจารณาว่าความรู้นั้นสัมพันธ์กับสภาพสังคมจริง ๆ หรือไม่อย่างไร เมื่อแรงงานมีราคาต่ำลงการลงแรงทำงานจึงถูกปฏิเสธ เมื่อคนเราปฏิเสธการลงแรงทำงาน ต้องการทำงานอย่างฉาบฉวยจับจด ความรู้ความคิดก็จะมีสภาพเลื่อนลอย ห่างไกลการพัฒนาสังคมและห่างไกลชีวิตจริงยิ่งขึ้น

การลงแรงทำงานไม่ว่าจะเป็นผู้มีความรู้มากน้อยเพียงใด จึงเป็นผลกับการสร้างสรรค์หรือพัฒนาสังคมโดยตรง และถ้าความรู้ได้รับการปฏิบัติจริง ได้ผ่านแรงงานอย่างกระตือรือร้น ก็เป็นที่คาดหวังได้ว่าสังคมนั้นจะได้รับการพัฒนาไปได้ด้วยดี

วิชาการในโรงเรียนที่มีลักษณะการทำงาน เป็นวิชาการที่มีคุณค่าเนื่องไปสู่การดำรงชีวิตในสังคม ศิลปะเด็กที่เริ่มต้นกระบวนการทำงานด้วยการรับรู้โลกภายนอก มีอารมณ์หรือจินตนาการเป็นตัวกำหนดวิถีทางแสดงออก และการแสดงออกที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับวัสดุต่าง ๆ ให้ปรากฏการเป็นศิลปะนั้น การลงแรงทำงานด้วยมือมีลักษณะผสมผสานสัมพันธ์กับความรู้สึกลึกซึ้ง ย่อมเป็นความเคยชินลักษณะหนึ่ง สำหรับการทำงานที่มีความรู้สึกลึกซึ้งเป็นตัวกำหนด เมื่อเด็กได้ทำงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง ก็ย่อมหมายถึงว่า เด็กจะเคยชินกับการลงแรงทำงานมีการทำงานอย่างต่อเนื่องไปสู่นาคตของเด็ก และการทำงานที่มี กระบวนการคิดผสมผสานไว้ด้วยจะมีผลไปสู่การทำงานอื่นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เหตุจึงควรได้รับการสนับสนุนให้ทำงานศิลปะอย่างสม่ำเสมอ

2.2.3.14.สรุปศิลปะพัฒนาพฤติกรรมเด็ก

การสร้างสรรคงานศิลปะของเด็กเมื่อพิจารณาในวงกว้างเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ทางด้านลบก็คือการที่ระบายได้ออกซึ่งความเคร่งเครียดภายใน จัดความรู้สึกด้วยบางอย่างที่มีอยู่ และเป็นการแสดงออกความรู้สึกความต้องการภายในให้ปรากฏ การแสดงออกในทางลบเช่นนี้จะเป็น การลดหรือเปิดเผยความรู้สึกภายในของเด็กแต่ละคน ซึ่งการแสดงออกทางอื่น เช่น การเล่นหรือการ พุดคุยไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับการทำงานศิลปะ ซึ่งศิลปะสามารถระบายการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด และความต้องการได้อย่างกว้างขวาง การแสดงออกทางบวกคือพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและ สติปัญญา ซึ่งจะได้สรุปไว้กว้างๆ ดังนี้

พัฒนาการทางกาย เมื่อเด็กต้องเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลา เพื่อบริการร่างกายให้ เติบโตประสบการณ์ต่าง ๆ ที่พัฒนาพฤติกรรมเด็กได้จึงต้องเป็นประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการ เคลื่อนไหวร่างกายของเด็ก กิจกรรมทางศิลปะจะช่วยสนองความต้องการทางด้านนี้ ช่วยให้เด็กได้ เคลื่อนไหวร่างกาย มือ แขนขา เป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวไปมาอย่างอิสระ เป็นผลทั้งการตอบสนอง ความต้องการและพัฒนาการทางร่างกายไปพร้อมกัน ด้วยเหตุผลนี้เราจะพบว่าเด็กจะตื่นตัวมาก เมื่อ ได้ขีดเขียนหรือได้ทำงานศิลปะ เพราะเขาได้สนุกสนานและได้เคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมกัน

พัฒนาการทางอารมณ์ การแสดงออกทางศิลปะเป็นพฤติกรรมที่เสรี ช่วยให้เกิดความพึง พอใจ อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน พร้อมกันนั้นจะช่วยให้เด็กมีอารมณ์ที่มั่นคงเกิดความมั่นใจในการ แสดงออก มั่นใจในตนเอง ซึ่งความมั่นใจและพึงพอใจในอารมณ์นี้จะมีผลไปสู่การเรียนรู้ การทำงาน และการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี โดยปกติเด็กทุกคนจะมีปัญหาทางอารมณ์ ในอันที่จะ ปรับตัวให้เข้ากับประสบการณ์และเหตุการณ์ใหม่ ๆ รอบตัว เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้และ ปรับตัวให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ศิลปะที่มีผลเกี่ยวข้องกับอารมณ์จึงเป็นประสบการณ์ตรงที่มีค่าต่อ การปรับตัวและการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็ก

พัฒนาการทางสังคม เด็กมีสังคมของเด็กที่จะต้องติดต่อกับเด็กวัยเดียวกัน ทั้งการเล่น การเรียน และการทำงานร่วมกัน เด็กควรจะได้ปรับตัว ได้เรียนรู้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในสังคมของ เขา ศิลปะจะช่วยให้เด็กได้ช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้รับผิดชอบร่วมกัน หรือรู้จักผ่อน สั้นผ่อนยาวในการทำงานร่วมกัน กิจกรรมศิลปะช่วยให้ได้ตระหนักว่าเขาคือ คนหนึ่งที่มีคุณค่าของหมู่ คณะ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากหมู่คณะ และเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือหรือร่วมมือกับ หมู่คณะได้ กิจกรรมศิลปะมีสภาพเป็นทั้งตัวเชื่อมโยงทางสังคมของเด็ก และพัฒนาการอยู่ร่วมกันใน สังคมอีกด้านหนึ่งด้วย

พัฒนาการทางสติปัญญา ประสบการณ์ทางศิลปะ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และช่วย ส่งเสริมสติปัญญาของเด็กให้ดีขึ้น เพราะประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ศิลปะ เด็กจะต้อง คิด สำนวน ตรวจสอบ สร้างสรรค์ ให้สัมพันธ์กับวัสดุ เป็นการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำจริง และมี ประสบการณ์ตรง ศิลปะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวาง ช่วยให้เด็กทดลองค้นคว้า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการ

1. ประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เดี่กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา

2. ระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเตรียมแผนแผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ในแต่ละวันทำการทดลองครั้งละ 4 นาที ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ
2. แบบบันทึกพฤติกรรม จำนวน 5 ข้อ 3 ระดับ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ
 2. แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยกิจกรรมศิลปะ สำหรับเดี่กระดับปฐมวัย 2
- การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

2.2 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้ด้วย กิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

- 2.3 แผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

2.4 ปรับปรุง แก้ไข แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยกิจกรรมศิลปะ ตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับปรุงการใช้คำและข้อความปรับปรุง กิจกรรมบางส่วน เพื่อให้เกิดทักษะในการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

2.5 นำแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ อาจารย์ที่ปรึกษา

2.6 นำแผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามข้อเสนอแนะ ของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปทดลองใช้กับ เดี่กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา จำนวน 12 คน

2. แบบบันทึกพฤติกรรม จำนวน 5 ข้อ 3 ระดับ

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

2.2 ศึกษาจากเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแบบประเมินกิจกรรมศิลปะ

2.3 ศึกษาเกณฑ์การตรวจให้คะแนนประเมินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 สร้างแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินการพัฒนากิจกรรมศิลปะ

2.6 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปทดลองใช้กับ เด็กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา จำนวน 12 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ
2. เด็กระดับปฐมวัย 2 ดำเนินการตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2561 – 31 มกราคม 2562 จำนวน 20 วัน วันละ 40 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของเด็กที่กิจกรรม การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ด้วยจากการแจกแจงความถี่

ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$
เมื่อ $\sum x$ คือ ผลรวมและผลรวมความถี่ของนักเรียนและคน

N คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมด

ดำเนินการวิจัยหรือผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะด้วยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลผลจากแบบบันทึกพฤติกรรม จำนวน 5 ข้อ 3 ระดับ และนำผลหาค่าจากการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนจากแบบบันทึกพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

เลขที่	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	ครั้งที่ 6	ครั้งที่ 7	ครั้งที่ 8	ครั้งที่ 9	ครั้งที่ 10	รวม (20)
1	0	0	1	1	1	1	1	1	2	2	12
2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	14
3	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	13
4	0	0	1	1	2	2	1	1	2	2	12
5	0	0	1	1	1	2	1	1	2	2	11
6	0	0	1	1	1	2	1	1	2	2	13
7	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2	16
8	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	14
9	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	13
10	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	14
11	1	1	1	1	2	1	2	2	2	2	15
12	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2	16
รวม											163
เฉลี่ย											13.53

จากตารางที่ 2 แสดงผลคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ พบว่าคะแนนมากที่สุดคือ 16 คะแนน น้อยที่สุด คือ 11 คะแนน และคะแนนรวมของนักเรียนทั้งหมด คือ 163 นำผลหาค่าเฉลี่ย = 13.53 แสดงว่าเด็กระดับปฐมวัย 2 มีพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะดีขึ้น จากการบันทึกพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1.เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ ที่สามารถทำให้เด็กเกิดผลลัพธ์ การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ การเรียนการสอน 2.ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะ เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี เด็กระดับปฐมวัย 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าศิลปะเป็นเครื่องมือการเรียนการสอน อย่างหนึ่งที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ระดับ ปฐมวัยศึกษาได้ โดยกิจกรรมเป็นสิ่งกระตุ้น ให้เด็กได้ใช้สมองทั้งซีกซ้ายซีกขวา ในการเรียนรู้อย่างสมดุล ซึ่งเด็กมีความสุขสนุกสนาน

อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง
2. รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่พัฒนาการเรียนรู้ และทักษะความคิด ให้กับเด็ก ช่วยคิดช่วยกรองให้กับเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียน เด็กมีความสุขสนุกสนาน และรู้สึกสนใจเรียน โดนทั้งนี้ต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมต้องใช้เวลาและกระบวนการจัดทำรูปแบบกิจกรรมศิลปะที่ต่อเนื่องเพื่อฝึกทักษะด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

คณะอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก.

นางสาวนฤมล ไกรฤกษ์ การพัฒนากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และ
จินตนาการของเด็กปฐมวัย. 2557

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,พ.ศ. 2524 หน่วยที่ 12 หน้า 665-670
หน้า 675-677 ,หน้า 690-705

วารสารการศึกษาชมรมครูปฐมวัย , พ.ศ. 2549 หน้า 52-54

สัตยา เอื้ออรุณ ครูกับกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ม.ป.ป.(อัด
สำเนา)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นางนุรอนี ยูนู
(คบ.การศึกษาปฐมวัย) ตำแหน่ง ผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา สังกัดเทศบาลตำบลเทพา
ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
2. นางสาวลินดา นันทพุ
อนุปริญาการศึกษาปฐมวัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา สังกัดเทศบาลตำบลเทพา
ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
3. นางสาวปรีดา จันทร์ขาว
ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอก วิทยาศาสตร์ทั่วไป ตำแหน่ง ผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา สังกัดเทศบาลตำบลเทพา
ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ข

- แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- ภาพประกอบการทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

แนวคิด

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการช่วยให้เด็กถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของตนเองออกมาเป็นผลงานด้านศิลปะได้อย่างอิสระ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความคิดและจินตนาการออกมาเป็นผลงาน
2. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้
3. เพื่อให้รู้จักชื่นชมในสิ่งสวยงามเกิดความเพลิดเพลิน
4. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือและประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
5. เด็กสามารถบอกชื่อและอธิบายผลงานตนเองได้

ประสบการณ์สำคัญ

การสร้างผลงานศิลปะวิธีหนึ่งที่ทุกคนสามารถทำได้ แต่การสร้างสรรผลงานให้ดี สวยงาม นั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ จึงจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้อย่างสวยงามและมีความแปลกใหม่

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ครูเตรียมเด็กให้สงบพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรม เช่นการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการแสดงท่าทางประกอบเพลง ปรบมือเป็นจังหวะตามเพลงคำคล้องจอง
2. เด็กและครูช่วยเตรียมวัสดุและอุปกรณ์มาแนะนำให้ได้รู้จักและบอกกฎกติกาขั้นตอน

วิธีการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และจินตนาการ

3. ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรม
4. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงผลงานศิลปะที่นักเรียนได้ทำในแต่ละคน

การประเมิน

1. สังเกตการใช้กล้ามเนื้อสัมพันธ์กับตา
2. สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
3. สังเกตการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

ภาพประกอบการทำกิจกรรมกิจกรรมศิลปะ

ภาพประกอบการทำกิจกรรมกิจกรรมศิลปะ

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกพฤติกรรมทางศิลปะ
เด็กระดับปฐมวัย 2 อายุ 3-4 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....
 ครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องรายการสังเกตพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติ

ที่	การประเมิน	คะแนน		
		3	2	1
1	ทำสิ่งแปลกใหม่โดยใช้ความคิดและการใช้วัสดุเครื่องมือ			
2	สนุกกับการทำกิจกรรม			
3	สร้างภาพด้วยความคิดและเป็นตัวของตัวเอง			
4	ใช้ความคิดและจินตนาการที่หลากหลาย			
5	ทำงานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด			
รวม				

เกณฑ์การสังเกต

- 3 คะแนน หมายถึง ดีมาก
- 2 คะแนน หมายถึง ดี
- 1 คะแนน หมายถึง พอใช้

ลงชื่อ.....(ผู้ประเมิน)

วันที่...../...../.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางสาวอินทัย เพชรดำ
วัน เดือน ปีเกิด	16 กันยายน 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ 2543	ปริญญาตรีการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง